

Täname teid selle Decide'i komplekti allalaadimise eest!

Iga Decide'i komplekt sisaldab vajalikke mängutarvikuid kuni kaheksast mängijast koosnevale rühmale. Kui osalejaid on rohkem, varustage iga rühm mängukomplektiga.

Komplekti saab printida A4-formaadis paberile või kartongile. Parima tulemuse saamiseks kasutage paberit grammkaaluga 160g/m².

Esimesel üheksal lehel on erinevat värvi äärised, mis tähistavad selle paberi värvi, millele need tuleks printida. Komplekti kuulub 3 või 4 rohelist, 3 või 4 sinist, 1 kollane ja 2 oranži lehte.

Muud lehed tuleb printida valgele paberile või kartongile.

Viimased neli lehte sisaldavad mängualust ja reegleid iga osaleja jaoks.

Igal mängijal peab kindlasti olema A3-formaadis mängualus.

Reeglitega kaart tuleks eelistatavalt printida värvilises kirjas, kuid sobib ka mustvalge variant.

Veenduge, et mängualuseid ja reeglikaarte on sama palju kui osalejaid.

Toremaid mänguelamusi Decide'iga!

Kui teil on küsimusi või soovite mängu kohta lisateavet, saatke sõnum meiliaadressil info@playdecide.org.

Creative Commons License Deed

Attribution-Share Alike 3.0 Unported

You are free:

to **Share** — to copy, distribute and transmit the work

to **Remix** — to adapt the work

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Share Alike — If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under the same, similar or a compatible license.

With the understanding that:

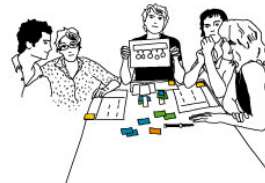
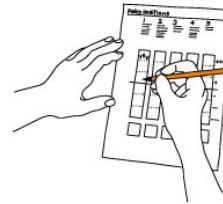
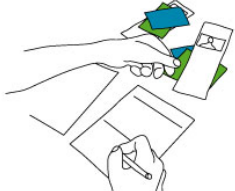
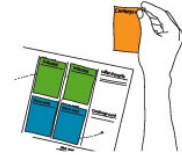
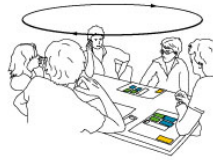
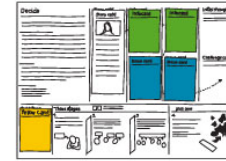
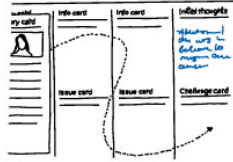
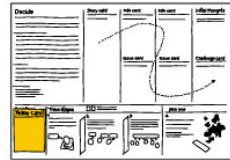
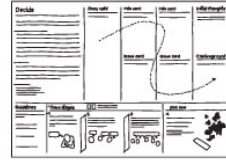
Waiver — Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.

Public Domain — Where the work or any of its elements is in the public domain under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Other Rights — In no way are any of the following rights affected by the license:

- Your fair dealing or fair use rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
 - The author's moral rights;
 - Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as publicity or privacy rights.
- **Notice** — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. The best way to do this is with a link to this web page.

To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> or send a letter to Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

6

Juhised

1.

Ettevalmistus

Printige PDF-id failinimede alusel värvilisele paberile või õhukesele kartongile.

Teil on vaja järgmist värvi A4-lehti: kollane (1), oranž (2), roheline (3 või 4), sinine (3 või 4) ja valge (7).

Lõigake kaardid välja.

Printige või paljundage mängijate arvule vastav hulk mängualuseid ja reegleid. Decide'i on kõige parem mängida 4–8 mängijaga.

2.

Alustamine

Decide'i mängimiseks kulub 80 minutit.

Iga mängija ees on mängualus. Mängu kuuluvad mitut tüüpi kaardid, millega mängu käigus täidetakse kogu mängualus.

Mängujuht selgitab mängijatele reeglkaartide abil mängu käiku. Ta tutvustab ka mängu eesmärgi.

Decide'i esimeses osas kogutakse ja jagatakse teavet. Siis järgneb arutelu.

Kolmandas osas proovivad mängijad sõnastada rühma ühise seisukoha. Decide lõpeb tulemuste üleslaadimisega veebisaidile www.playdecide.eu.

Enne esimese osa algust tuleb mängujuht kõigile mängijatele meelde vestlusreeglid (all vasakul) ja jagab laiali kollased kaardid.

Kui mõni mängija tunneb, et keegi rikub reegleid, võib ta tõsta arutelu peatamiseks kollase kaardi. Kui probleem on lahendatud, siis arutelu jätkub.

Ülal paremal on ruum märkmete ja mõtete jaoks.

3.

1. osa. Teave

Selle osa läbimiseks kulub ligikaudu 30 minutit. Kõik mängijad loevad läbi sissejuhatuse (ülal vasakul).

Kõik mängijad loevad läbi mõned süžeekaardid, valivad enda jaoks ühe kõige olulisema ja asetavad selle mängualusele. Iga mängija tutvustab lühidalt oma süžeekaarti.

Kõik mängijad vahetavad ja loevad läbi teabekaardid, valivad enda jaoks kaks olulisemat ja asetavad mängualusele. Iga mängija tutvustab lühidalt oma teabekaarte.

Kõik mängijad loevad läbi probleemikaardid, valivad enda jaoks kaks olulisemat ja asetavad mängualusele. Iga mängija tutvustab lühidalt oma probleemikaarte.

Mängijad võivad valgete kaartide abil soovi korral igal ajal teavet ja probleeme juurde lisada. (Selle mänguosa kõiki etappe joonisel ei näidata, süžee-, teabe- ja probleemikaartidega korratakse samu toiminguid. Selle osa lõpuks on kõik kaardid mängualusel, nagu on näidatud viimasel joonisel.)

4.

2. osa. Arutelu

Selle osa läbimiseks kulub samuti ligikaudu 30 minutit.

Arutada võib mitut moodi. Valige viis, mis konkreetsele rühmale kõige paremini sobib.

Võimalik on vabas vormis arutelu. Piiranguid pole, mängijad arutlevad vabalt kindla järjekorrata. Kõik proovivad reegleid järgida (reeglite rikkumise korral võib kasutada kollaseid kaarte). Struktureeritum aruteluviis on rääkida kindlas järjekorras.

Kui arutelu ei edene või muutub igavaks, võib seda elavdada väljakutsekaartidega. Mängujuht jagab need välja, tekstiga pool all. Mängijad loevad neid ja tegutsevad vastavalt. Selles osas kasutavad mängijad kaarte oma argumentide toetamiseks.

Nad asetavad lauale kaardid, mis toetavad nende väiteid, rühmitavad need ja dokumenteerivad arutelu, moodustades rühma nägemust kajastavate teemade kohta kaardikogumeid. Kaardikogumi moodustamiseks võib kasutada igat tüüpi kaarte. Selle osa lõpuks peab olema moodustatud vähemalt üks kaardikogum.

5.

3. osa. Rühma ühine seisukoht

Decide'i viimase osa peale kulub ligikaudu 20 minutit. Kõik loevad läbi neli põhimõttelist koondseisukohta.

Kaardikogumite põhjal tehtud järeldustele toetudes otsustavad kõik mängijad kordamööda kõigi nelja koondseisukoha üle, hääletades nende poolt või vastu.

Proovige leida ühisosa. Kas on mõni koondseisukoht, millega te kõik nõustute? Kui sellist pole, proovige koostada rühma oma, n-ö viies põhimõtteline koondseisukoht.

6.

Tulemuste üleslaadimine

Mängujuht kannab tulemused funktsiooni Share your results (Jaga oma tulemusi) abil hääletusvormilt üle veebisaidile www.playdecide.eu.

Teie tulemused lisatakse kõigi teiste Euroopas mängitud Decide'i seansside tulemuste hulka.

Infokaart 1

Kuidas vaktsiin toimib

Vaktsiinid sisaldavad haigust põhjustavate bakterite või viiruste mitteaktiivseid rakke või osakesi. Need haigustekitajate muundatud osakesed ergutavad organismi kaitsesüsteemi tootma antikehi "sissetungijate" vastu, kuid ei põhjusta ise haigust. Toodetud antikehad jäävad organismi teatud ajaks, sageli kogu eluks, ning kui keha puutub loomulikult kokku haigustekitajatega, tunneb immuunsüsteem need ära ja asub rünnakule.

Infokaart 2

Mille vastu Eestis lapsi vaktsineeritakse

Eestis korraldatakse laste vaktsineerimist vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale, mille alusel vaktsineeritakse korrapäraselt 0-17 aastaseid lapsi tuberkuloosi, B-viirushepatiidi, difteeria, teetanuse, läkaköha, poliomüeliidi (laste halvatus), leetrite, mumps ja punetiste vastu.

Infokaart 3

Korduvvaktsiin

Immuunsuse püsimisele aitab kaasa immuunsüsteemi korduv kokkupuude antigeenidega (kehale võõraste ainetega, mis põhjustavad antikehade teket organismis). Seetõttu manustatakse teatud vaktsiine korduvalt (2-4 korda).

Infokaart 4

Immuunsus ja rinnapiim

Enamikke vaktsiine võib ohutult manustada rinnaga toitevatele emadele. Oluline on teada, et immuunsus ei kandu rinnapiimaga lapsele üle.

Infokaart 5

Haige laps ja vaktsineerimine

Ägeda, kõrge palavikuga (üle 38 °C) kulgeva haiguse korral tuleks vaktsineerimine kuni paranemiseni edasi lükata. Kergemate haiguste puhul, kui ei esine kõrget palavikku ja üldisi häireid, ei ole vaktsineerimise edasilükkamine tarvilik.

Infokaart 6

Mida on Eesti vaktsineerimisega võitnud

Kui suureneb nende inimeste osakaal, kes vaktsineeritud pole, võivad taas tekkida haiguspuhangud – selliseid näiteid võib viimaste aastakümnete lõikes tuua mitmetest Euroopa riikidest. Näiteks sisendas 1970. aastate Inglismaal meedia inimestesse hirmu läkaköhavaktsiini suhtes, mistõttu langes vaktsineerituse protsent 80-lt 30-le: selle tagajärjel vajas 300 000 last haiglaravi ning 70 last suri.

Infokaart 7

Elusvaktsiin ja inaktiveeritud vaktsiini

Elusvaktsiinid sisaldavad elusaid nõrgestatud mikroorganisme, mis ei ole võimelised põhjustama haigust, küll aga kujundavad nakkushaiguse eest kaitsva immuunsuse. Inaktiveeritud (ehk mitteaktiivseks muudetud) vaktsiinid sisaldavad surmatud haigustekitajaid. Komponentvaktsiinides on üksikud täpselt valitud antigeenid, mille tulemusel võib saada ühe süstiga kaitse mitme haiguse vastu korraga.

Infokaart 8

Immuunsüsteemi kohanemine

Pärast vaktsiini esmast manustamist kulub veidi aega immuunsuse kujunemiseni, see aeg on tavaliselt paar nädalat.

Infokaart 9

Vaktsineerimine ja haiguspuhangud

Maailmas peetakse laste vaktsineerimistega hõlmatust ehk vaktsineerituse protsenti väga oluliseks näitajaks tervishoiu ja meditsiiniabi hindamisel. Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO) on andnud oma soovitused, mille kohaselt võiks üle 95 protsendiline hõlmatust olla saavutatav. Mitte üheski riigis ega ühegi haiguse suhtes saa hõlmatust olla 100%. Suuremad haiguspuhangud on ära hoitud juhul, kui hõlmatust vastava vaktsiiniga on üle 80%.

Infokaart 10

Lisaained kaasaegsetes vaktsiinides

Lisaks haigustekitaja(te) antigeenidele sisaldavad vaktsiinid väga väikestes kogustes abiaineid, mis on vajalikud vaktsiinide tõhususe ja ohutuse suurendamiseks. Nendel väikestel ainekogustel mingeid toksilisi toimeid ei ole. Vaktsiinides sisalduvate abiainetega täielik loetelu on ära toodud ravimipakendi infolehes.

Infokaart 11

Elavhõbe

Alates 2001. aastast ei ole Eestis üheski imikutele ja väikelastele tehtavas kalendervaktsiinis elavhõbedaühendeid.

Infokaart 12

Täisrakulised ja atsellulaarsed (rakutud) läkakõhavaktsiinid

Täisrakuline läkakõhavaktsiin sisaldab inaktiveeritud läkakõhatekitajaid ja seega suurt hulka erinevaid läkakõha bakteriraku antigeene. Atsellulaarne vaktsiin sisaldab üksikuid eraldatud läkakõha bakteriraku antigeene ja toksiini. Kuna täisrakuline vaktsiin sisaldab rohkem antigeene, siis on lühiajaliste kõrvaltoimete (süstekoha reaktsioonid, nutt ja palavik) tõenäosus selle puhul suurem. Vaktsiinide pikaajalises ohutuses erinevusi ei ole.

Infokaart 13

Kui me ei vaktsineeriks enam kedagi

Ilma vaktsiinideta nakatuks oletatavasti ainuüksi Ameerikas igal aastal 4 miljonit last leetritesse ja sureks 3000 last, difteeriasse sureks 15 000 inimest, 20 000 last sünniks pimedana, kurdina või vaimselt alaarenenuna punetiste tõttu; läkakõha tapaks 8000 last ja lastealvatus muudaks 15 000 last halvatuks ning tapaks 1000 last.

Infokaart 14

Rõuged ei ole ju ometi ohtlikud

Oletatavasti on rõuged tapnud 500 miljonit inimest, kuid tänu vaktsiinidele on see haigus kadunud.

Infokaart 15

Uued vaktsiinid

Lisaks teadaolevatele vaktsiinidele testitakse ja leiutatakse uusi vaktsiine. Edasised vaktsiiniuuringud on keskendunud peamiselt gripile, AIDS-ile ja bioterrorile ning vähktõvedele.

Infokaart 16

Elavhõbe ja autism

Kuni 2001. aastani sisaldasid vaktsiinid tiomersaali-nimelist säilitusainet, mis sisaldab etüülelavhõbedat, mis võib tekitada närvisüsteemi kahjustusi. Teadlased on ühel meelel, et kunagi vaktsiinides kasutatud elavhõbeda hulk – 50 mg 0,5 ml suuruse annuse kohta – on mürgisusest väga kaugel. Autismijuhtumite hulk jätkab kasvamist, kuid sellel on teine põhjus või on autismi parem diagnoosimine toonud kaasa juhtumite näilise lisandumise.

Infokaart 17

HIV-positiivsed ja vaktsineerimine

HIV-positiivseid inimesi võib ohutult vaktsineerida teatud inaktiivsete vaktsiinidega, näiteks lastealvatus, difteeria, teetanuse, tüüfuse ja B-hepatiidi vastaste vaktsiinidega. Mõnel juhul on vajalik korduv vaktsineerimine ja spetsialisti konsultatsioon. Elusvaktsiine ei tohi HIV-positiivsetele patsientidele tavakorras manustada. Sellest tulenevalt on näiteks tuberkuloosijuhtumite arv hakanud kasvama just HIV-positiivsete inimeste seas.

Infokaart 18

Nakkushaiguste levimisviisid

Nakkushaigusi põhjustavateks haigustekitajateks on enamasti silmale nähtamatud mikroorganismid: viirused või bakterid. Haigustekitajad võivad levida inimeselt inimesele õhu kaudu või käte ja esemete vahendusel, mõnikord ka toidu, joogi või pinnase kaudu.

Infokaart 19

Kõrvaltoimed

Vaktsineerimisega võivad kaasneda kerged ja kiiresti mööduvad kõrvaltoimed nagu süstekoha punetus, valulikkus ja palavik. Raskemaid kõrvaltoimeid esineb väga harva ning need ei põhjusta püsivaid organismi kahjustusi. 2009. aasta lõpuks oli Euroopa Liidus 28,7 miljonit uue gripi vastu vaktsineeritud. Selleks ajaks oli edastatud 8745 kõrvaltoime raportit, mis teeb keskmiselt ühe kõrvaltoime esinemisjuhu enam kui 3200 vaktsineeritu kohta.

Infokaart 20

Probleemid

Probleemi üle, kas üks või teine raske haigusseisund on põhjustatud vaktsiinist või on see ajaline kokkusattumus, arutletakse maailmas väga palju. Uuringutega on tõestatud põhjusliku seose puudumine vaktsineerimise ja imiku äkksurma vahel, aga ka näiteks sclerosis multiplexi ja B-hepatiidi vaktsiini ning autismi ja leetrivaktsiini vahel. Sellele vaatamata ei ole probleem oma aktuaalsust kaotanud ja teadlased ning üldsus väitlevad edasi.

Infokaart 21

Imikute vaktsineerimine

Vaktsineerimisega alustakse esimesel eluaastal, sest osa haigustest, mille vastu vaktsineeritakse, võivad kulgeda eriti raskelt just imikueas. Näiteks rohkem kui pooled b-tüübi hemofiilusbakteri poolt põhjustatud rasketest haigusjuhtudest on esinenud alla üheaastastel lastel, samuti on läkaköha kulg kõige raskem imikueas. Imiku- ja väikelapseas B-hepatiiti nakatumise tagajärjeks on suure tõenäosusega krooniline maksapõletik.

Infokaart 22

Kas rasedaid tohib vaktsineerida

Elusvaktsiine ei tohiks võimaliku lootekahjustuse tõttu rasedatele naistele tavakorras manustada. Juhul, kui on märkimisväärne risk (näiteks kollapalaviku puhul), võib vaktsineerimine olla olulisem kui potentsiaalne kahju lootele. Inaktiveeritud vaktsiine võib määrata rasedatele juhul, kui vaktsineerimisvajadus kaalub üles võimaliku kahju lootele.

Küsimuse kaart 1

Vaktsineerimisalane nõustamine

Vaktsineerimisalast informatsiooni on palju ja tihti on see vastukäiv. Piisav nõustamine ja täpne teave on üliolulised. Kes ja millal peab inimesi vaktsineerimisteemal nõustama?

Küsimuse kaart 2

Vaktsineerimiskavad on erinevates riikides erinevad

Paljudes riikides on kasutusel vaktsineerimiskava, mis näeb ette teatud nakkushaiguste vastu vaktsineerimise ning mille järgi vaktsineerimine on tasuta. Vaktsineerimiskavad on erinevates riikides erinevad. Näiteks ei vaktsineerita Skandinaavia riikides (Rootsi, Norra) erinevalt Eestist vastsündinuid tuberkuloosi vastu. Millest see sõltub, et erinevates riikides on erinevad vaktsineerimiskavad?

Küsimuse kaart 3

Komponentvaktsiinid

Komponentvaktsiinid sisaldavad erinevate haiguste antigeene, mille manustamise tulemusena võib ühe vaktsiinisüstiga saavutada immuunsuse mitme haiguse vastu. Mida teha, kui lapsevanem ei luba oma last vaktsineerida konkreetse haiguse vastu, mille antikehi komponentvaktsiin sisaldab? Kas siis tuleks laps jätta üldse vaktsineerimata?

Küsimuse kaart 4

Vaktsineerimisjärgne immuunsus

On teada, et kõikidel inimestel pärast vaktsineerimist immuunsust ei teki. Kas ja kuidas on võimalik kontrollida, kas konkreetsel inimesel on vaktsineeritava haiguse suhtes immuunsus olemas või mitte? Kui selgub, et immuunsust kontrollitud haiguse suhtes ei ole, mida siis teha?

Küsimuse kaart 5

Vastsündinute vaktsineerimise vajalikkus

Imikut kaitsevad esimestel elukuudel nakkushaiguste eest ema vereringest raseduse ajal ülekandunud antikehad. Need emalt saadud antikehad kaovad reeglina lapse vereringest esimese poole aasta jooksul pärast sündi. Samas vaktsineeritakse vastsündinuid juba esimese 24 tunni jooksul pärast sündi, miks seda tehakse?

Küsimuse kaart 6

Vaktsineerimiskavas olevate nakkushaiguste esinemissagedus

Eestis vaktsineerimiskavas olevaid nakkushaigusi ei esine enam üldse (näiteks leetrid), või esineb neid harva (näiteks mumps, läkaköha). Kui see nii on, siis miks ikka veel lapsi nende haiguste vastu vaktsineeritakse?

Küsimuse kaart 7

Tasuliste vaktsiinide kättesaadavus

Miks ei ole kõik vaktsiinid inimestele tasuta? Näiteks puukentssefaliidi- ja gripivaktsiinid? Kellele on vaktsiinid üldse kättesaadavad?

Küsimuse kaart 8

Vaktsineerimise kasulikkus

Nagu kõigi meditsiiniliste sekkumistega, ei tohi vaktsineerimine põhjustada rohkem kahju kui kasu. Kas nakkushaiguste ennetamine vaktsineerimisega on inimestele kasulikum kui nakkushaiguste läbipõdemine?

Küsimuse kaart 9

Vaktsineerimise vastu?

Millised on peamised argumendid vaktsineerimise vastu? Miks vaktsineerimist kardetakse? Kus ja kuidas sellekohane informatsioon levib?

Küsimuse kaart 10

Vaktsineerimis- ja nakkushaiguste järgsed tüsistused

Vaktsineerimisega võivad kaasneda kerged (süstekoha punetus, valulikkus ja palavik) või raskemad (krambid, ülitundlikkusest põhjustatud šokk) tüsistused. Samuti on teada, et ka nakkushaiguste tagajärel võivad tekkida tüsistused. Milliseid tüsistusi esineb rohkem ning millised tüsistused on ohtlikumad?

Küsimuse kaart 11

Erinevad vaktsiinid

Eestis on võimalik vaktsineerida ligikaudu 15 erineva nakkushaiguse vastu. Miks on vaja erinevaid vaktsiine?

Küsimuse kaart 12

Nakkushaiguste levik

Millistes elulistes situatsioonides ja kuidas on võimalik nakkushaigusi saada? Kuidas nakkushaigused levivad ja kuidas neid vältida?

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Juhtnöörid: Kollane kaart!

Kasuta kollast kaarti, et aidata grupil juhiseid järgida. Lehvita seda, kui tunned, et juhiseid ei järgita või kui sa ei saa aru, mis toimub.

Väljakutse kaart

Kas kõik sinu otsused on ajendatud soovist näha oma last terve ja õnnelikuna? Kas meie vajadused jääda truuks oma seisukohtadele on olulisemad laste omadest, kes ei saa enda eest seista ja oma tuleviku eest kosta?

Väljakutse kaart

Räägi grupile, kes sinu arvates vastutab vaktsineerimisega seotud ressursside või tagajärgede eest ja mismoodi?

Väljakutse kaart

Selgita lühidalt oma kaasmängijatele, milline on vaktsineerimise mõju tulevastele põlvkondadele.

Väljakutse kaart

Kujuta ette, mida sinu vanavanemad tänapäevasest vaktsineerimisproblemaatikast arvaksid! Jaga seda arvamust grupiga.

Väljakutse kaart

Selgita grupile, miks mõned inimesed peaksid vaktsineerima ennast ja lapsi, et hoida nakkuse levik kontrolli all ja riskima võimalike kõrvalnähtudega, samal ajal kui teised ei tee seda põhimõtteliselt.

Väljakutse kaart

Selgita lühidalt oma kaasmängijatele, milline võib sinu arvates olla massilise mittevaktsineerimise mõju konkreetse pere tasandil ning järgmisele-ülejärgmisele põlvkonnale.

Väljakutse kaart

Küsi, mida sinu vasakul käel asuv inimene vaktsineerimisest arvab. Katsu talle vastu vaielda.

Väljakutse kaart

Küsi, mida sinu paremal käel asuv inimene vaktsineerimisest arvab. Mõtle välja argument, mis toetaks tema arvamust.

Väljakutse kaart

Vali selline jutukaart, mille tegelaskuju vaated ei ühti sinu omadega. Räägi grupile, millised sinu vaated sarnanevad tegelaskuju omadega ja millised mitte.

Väljakutse kaart

Kuidas sinu arvates meedia vaktsineerimist kajastab?

Väljakutse kaart

Kas me saame õigustada raha kulutamist erinevate vaktsiinide väljatöötamisele, teades tervishoiuabi kättesaadavuse ebavõrdsust Euroopa ja arengumaade vahel?

Väljakutse kaart

Kes peab võtma vastutuse nakkushaiguste vältimise eest, eriti kui otsustatakse jätta laps vaktsineerimata?

Väljakutse kaart

Võta üks situatsioonikaart. Kujuta ette, et oled loo jutustaja ning tutvustad grupile oma seisukohta.

Väljakutse kaart

Millised on vaktsineerimisega seotud riskid? Nimeta üks risk ja palu kahelt teiselt mängijal nimetada veel mõnda riski.

Väljakutse kaart

Millised on vaktsineerimisega seotud positiivsed asjaolud? Nimeta üks positiivne aspekt ja palu kahelt teiselt mängijalt nimetada veel mõned vaktsineerimise positiivsed küljed.

Väljakutse kaart

Avalda sel teemal üskõik milliseid mõtteid, mida sa veel grupiga pole jaganud.

Situatsiooni kaart 1

Debbie Fox

“Olen kolme lapse ema ja kõik minu lapsed on vaktsineeritud. Kui meie riigis tekkis läkaköha puhang, kartsin väga, et ka minu lapsed võivad haigeks jääda, sest naabri pere lapsel avastati läkaköha. Tänu vaktsineerimisele ei jäänud aga ükski minu lastest haigeks.

Situatsiooni kaart 2

Anne Kõiv

"Oleme perega palju reisinud ja ei ole eriti reisieelsele vaktsineerimisele mõelnud. Indias reisil olles tekkis meie pojale ühel päeval järsku kõrge palavik, kõikudes nii 39–40 °C vahel. Poeg oli jõuetu, isutu ning kaebas kõhuvalu, tema kõhule ilmusid punased laigud. Võtsime hotelli arstiga ühendust. Tema kahtlustas meie lapsel kõhutüüfust. Edasi toimetati poeg haiglasse ja võeti mitmeid analüüse. Selgus, et tõesti oli meie lapsel kõhutüüfus. Olime lapsega peaaegu kaks nädalat haiglas. India-reisi mälestused on seotud murega oma lapse pärast, sest kõhutüüfus põhjustab sagedasti lastel ka surma. Lisaks sellele olime mures enda ning pereliikmete pärast, sest kõhutüüfuse peiteaeg võib olla pikk (3 päevast 60 päevani). Õnneks teised pereliikmed haigeks ei jäänud.”

Situatsiooni kaart 3

Katrin Karu

“Olen 32-aastane ja ootan oma esimest last. Olen seda last kaua oodanud, sooviksin väga, et minu laps oleks terve. Sellega seoses olen lugenud erinevat kirjandust lapse tervise kohta. Enamikes kirjandusallikates kirjutatakse, et tuleb lasta enda laps vaktsineerida. Esimene vaktsiin tehakse lapsele juba esimese 12 tunni jooksul peale sündi. Olen mures sellepärast, kas on turvaline nii vara last vaktsineerida? Samuti olen lugenud, et vaktsiinid on mürgised. Tean ka, et on tõsiseid vaktsiinide kõrvaltoimeid. Kuigi neid esineb harva, kardan siiski, et see võib juhtuda just minu lapsega. Hetkel olen segaduses. Kas lasta last vaktsineerida või mitte?”

Valge kaart

Valge kaart

Valge kaart

Situatsiooni kaart 4

Salme Õnneleid

“Olen 84 aastat vana ja suurema osa elust veetnud ratastoolis. Nimelt olin 12-aastane, kui põdesin lastehalvatust, mille tagajärjel jäin ratastooli. Lisaks sellele olen ma kahe torede lapse ema. Olen siiralt õnnelik, et tänapäeval on olemas lastehalvatuse ehk poliomüeliidi vastane vaktsiin ning lapsi vaktsineeritakse selle jubeda haiguse vastu. Kui minu lapsed väikesed olid ja tekkis võimalus lasta neid selle haiguse vastu vaktsineerida, ei mõelnud ma hetkekski. Omast kogemustest julgen väita, et vaktsineerimise enamlevinud tüsistused ei ole pooltki nii hullud kui haigus ise.”

Valge kaart

Situatsiooni kaart 5

Sille Kullerkupp

“Praegu on minu tütar 13-aastane. Kui ta oli kolme ja poole kuune, tehti talle difteeria-teetanuse-läkakõha vastu vaktsiinist. Pärast vaktsineerimist tekkis tütrele palavik. Perearstile helistades sain vastuseks, et see on normaalne, küll läheb üle. Aga ei läinud! Kuuendal päeval oli laps apaatne, ei nutnud ega liigutanud enam, vaid ainult lebas, käed-jalad laiali. Tulime kriisist välja, kuid haigus ei möödunud jälgi jätmata. Tekkis närvikahjustus, mille tulemusena ta ei näe paremast silmast ega kuule parema kõrvaga. Ka tasakaaluga ei ole kõik korras. Nüüd, tagantjärele, ei oska keegi täpselt öelda, millest tütre haigus alguse sai.”

Valge kaart

Situatsiooni kaart 6

Maarja Järvelaid

“Olin siis 34-aastane, kui mul diagnoositi puukentsefaliit. Haigus algas nii, et kõigepealt tekkis kõrge palavik, mis kestis umbes kolm nädalat. Lisaks sellele tekkisid mul ka angiinisümptomid ning peale pikka ravi sain haigusest jagu – vähemalt esialgu arvasin nii. Kahjuks jõudsin ainult kolm päeva tööl käia, kui palavik uuesti tekkis ning lisaks palavikule algas ka tugev peavalu. Kuna perearst ei leidnud palaviku ja peavalu põhjust, suunati mind haiglasse, kus mul diagnoositi puukentsefaliit. Sellest paranemine oli pikaajaline ning aeganõudev protsess. Tihti taban end mõttelt, et oleksin pidanud ennast vaktsineerida laskma, aga sellel hetkel ma ei uskunud, et midagi taolist minuga võiks juhtuda.”

Valge kaart

Situatsiooni kaart 7

Pille Pärnapuu

“Mõlemad minu lapsed, poeg ja tütar, kannatavad autismi all. Kui mu kallid poeg sai 16-kuuseks, oli tal väga tugev vaktsineerimisjärgne reaktsioon. Selle tulemusena arenes tal mõne aja möödudes pärast vaktsineerimist entsefaliit ja elavhõbedamürgitus ühe vaktsiinikomponendi tõttu. Paljud arvavad, et vaktsineerimise ja autismi vahel puudub seos. Nad süüdistavad viiruseid, raskemetallide mürgistust või immuunsüsteemi ebaadekvaatset reaktsiooni, mis kuuluvad protsessiga seotud riskide hulka. Oma teist last ei ole ma lasknud vaktsineerida, aga kahjuks on ka temal diagnoositud autism. Sellest tulenevalt ma ei teagi, kas esimese lapse autismi põhjused on ikka seotud vaktsineerimisega või millegi muuga.”

Situatsiooni kaart 8

Kristina Muhhina

“Olen praegu lapseootel. Tuttav arstitudeng ütles: “Vaata, et sa oma last vaktsineerid!” See tuli mulle üllatusena. Eelkõige seetõttu, et ma ei olnud mõelnudki last mitte vaktsineerida. Tõesti võib juhtuda, et peale vaktsineerimist on laps viril või tuleb kerge palavik. Mis siis? Kui alternatiivid on B-hepatiit, lastehalvatus või midagi muud sellist, siis see pisike palavik ei ole midagi.”

Valge kaart

Valge kaart

Valge kaart

Sektsiooni nimi:

Millistele järeldustele see sektsioon sind viis?

Kaardid selles sektsioonis:

Infokaart	Küsimuse kaart	Situatsiooni kaart	Valge kaart

Sektsiooni nimi:

Millistele järeldustele see sektsioon sind viis?

Kaardid selles sektsioonis:

Infokaart	Küsimuse kaart	Situatsiooni kaart	Valge kaart

Sektsiooni nimi:

Millistele järeldustele see sektsioon sind viis?

Kaardid selles sektsioonis:

Infokaart	Küsimuse kaart	Situatsiooni kaart	Valge kaart

Erinevad seisukohad: Vaktsineerida või mitte? Selles on küsimus!

Erinevad seisukohad

1

Tuleb loobuda laste vaktsineerimisest. Looduse poolt antud immuunsust on piisavalt, et kaitsta meid erinevate bakterite ning viiruste eest. Vaktsiinid häirivad lapse immuunsüsteemi normaalset arengut. Vastutagu igaüks oma vaktsineerimise eest – täiskasvanuna.

2

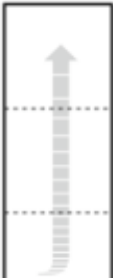
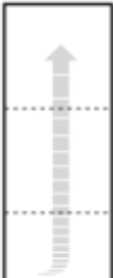
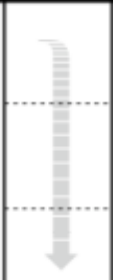
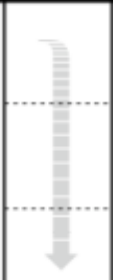
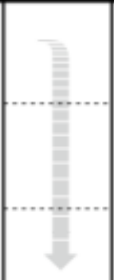
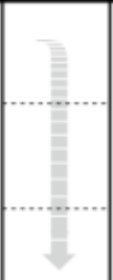
Need, kes keelduvad vaktsineerimisest, peaksid peitu minema piisavalt kauaks või hoitagu neid üksikutel saartel. Juhul, kui tekib nakkushaigusepuhang, saavad nad vastutust oma otsuste eest kanda ilma, et kannataksid süüitud inimesed.

3

Erinevaid infoallikaid on liiga palju, eriti pärast hüppelist tehnoloogilist arengut ja interneti kättesaadavust. Inimesed on sellisest infohulgast väsinud. Samas ei vabanda laiskus ja viitsimatus mõlema leeri – vaktsineerimisvastaste ja -pooldajate – argumente kuulates ning analüüsides demagoogilise probleemi eitamist. Iga lapsevanem peab ennast laste heaolu ja tuleviku elukvaliteeti puudutavates küsimustes mitmekülgselt harima.

4

Meditatsioonitoodete, sh vaktsiinide pakendiinfolehtedel ja -voldikutel võiks olla lisaks kõrvalnähtude sagedusele ka tegemata jätmise tagajärgede sagedus. Miks mitte ka piltlike tõenäosuste suhtena, näiteks: "Ravimi võtmata jätmise tagajärjel võib vaktsineeritav põdeda raskekujulisi leetreid ja saada tüsistusena ajukoepõletiku 100 000 korda tõenäolisemalt kui kannatada pöördumatuid närvikahjustusi vaktsineerimise tagajärjena." Taolise info levitamise eest peaks vastutama Eesti riik, st Haigekassa.

	1	2	3	4	
Tugi					+++
Vastuvõetav					++
					+
Vastvõetamatu					-
					--
Keeldu					---

Erinevad seisukohad: Vaktsineerida või mitte? Selles on küsimus!

Erinevad seisukohad

1

.....

.....

.....

.....

2

.....

.....

.....

.....

3

.....

.....

.....

.....

4

.....

.....

.....

.....

Tugi

Vastuvõetav

Vastvõetamatu

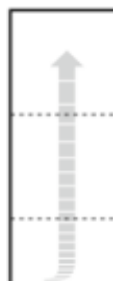
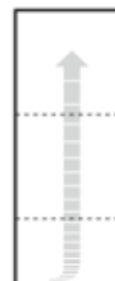
Keeldu

1

2

3

4

+++

++

+

-

--

Vaktsineerida või mitte? Selles on küsimus!

Viimased aastakümned on kasvatanud inimeste huvi vaktsineerimise vastu, muutes selle ülipopulaarseks, aga ka problemaatiliseks teemaks. Kuna vaktsineerimine ei ole Eestis enam kohustuslik, siis tuleb noortel lapsevanematel tihtipeale ainuisikuliselt otsustada, kas vaktsineerida oma lapsi või mitte. Erineva usaldusväärsusega info hulk nii vaktsiinide kui ka uute viiruste ja haiguste kohta paisub lausa iga päevaga. Teavet on lihtne kätte saada nii traditsiooniliste kanalite kaudu kui ka nn uue meedia abil. Paraku kasutavad noored inimesed olulise infoallikana ka linnalegende ja nõ „kõlakaid“. Sedavõrd palju kättesaadavat ja vastuolulist infot hirmutab tavainimest, kellel reeglina on pääs eri infoallikate juurde. Üha enam levib ka seisukoht, et kõik vaktsiinid mõjuvad inimtervisele kahjulikult ning on kokku pandud suurte ravimitetootjate poolt eesmärgiga tekitada meie organismis uusi haigusi, et luua tulevikus nõudlust (ja turgu) uute ravimite jaoks.

Erinevad seisukohad

1. Tuleb loobuda laste vaktsineerimisest. Looduse poolt antud immuunsust on piisavalt, et kaitsta meid erinevate bakterite ning viiruste eest. Vaktsiinid häirivad lapse immuunsüsteemi normaalsset arengut. Vastutagu igaüks oma vaktsineerimise eest – täiskasvanuna.
2. Need, kes keelduvad vaktsineerimisest, peaksid peitu minema piisavalt kauaks või hoitagu neid üksikutel saartel. Juhul, kui tekib nakkushaigusepuhang, saavad nad vastutust oma otsuste eest kanda ilma, et kannataksid süütud inimesed.
3. Erinevaid infoallikaid on liiga palju, eriti pärast hüppelist tehnoloogilist arengut ja interneti kättesaadavust. Inimesed on sellisest infohulgast väsinud. Samas ei vabanda laiskus ja viitsimatus mõlema leeri – vaktsineerimisvastaste ja -pooldajate – argumente kuulates ning analüüsides demagoogilise probleemi eitamist. Iga lapsevanem peab ennast laste heaolu ja tuleviku elukvaliteeti puudutavates küsimustes mitmekülgselt harima.
4. Meditsiinitoodete, sh vaktsiinide pakendiinfolehtedel ja -voldikutel võiks olla lisaks kõrvalnähtude sagedusele ka tegemata jätmise tagajärgede sagedus. Miks mitte ka piltlike tõenäosuste suhtena, näiteks: "Ravimi võtmata jätmise tagajärjel võib vaktsineeritav põdeda raskekujulisi leetreid ja saada tüsistusena ajukoepõletiku 100 000 korda tõenäolisemalt kui kannatada pöördumatuid närvikahjustusi vaktsineerimise tagajärjena." Taolise info levitamise eest peaks vastutama Eesti riik, st Haigekassa.

Mängu eesmärgid

- Tehke selgeks oma seisukohad
- Töötage välja grupi ühine nägemus
- Tehke oma hää! kuuldavaks
- Nautige arutelu!

Situatsiooni kaart

Infokaart

Infokaart

Esialgsed mõtted

Kirjuta üles oma esialgsed mõtted ja kasuta valgeid kaarte, et lisada küsimusi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Küsimuse kaart

Küsimuse kaart

Väljakutse kaart

Juhend

Sul on õigus häälele:

ütte lühidalt oma arvamuse.

Hinda oma elukogemust.

Austa teisi inimesi.

Lase neil lõpetada enne, kui alustad.

Rõõm mitmekesisusest.

Tervita üllatusemomenti või segadust, kui märki sellest, et tunned või mõtled midagi uut.

Mõtle teada-tuntud arvamustele.

'Aga' tunneta erinevust; 'Ja' tunneta sarnasust.

Kolm etappi

1. Informatsioon

Teadvusta oma isiklik seisukoht situatsiooni suhtes, lugedes ja valides kaarte, mis tunduvad Sulle kõige olulisemad. Aseta oma kaardid alusele ja loe need siis teistele mängijatele kõvasti ette.
± 30 MIN.

2. Arutelu

Koos teiste mängijatega alusta arutelu ja määra üks kuni mitu suuremat teemat, mis tunduvad olulised. Kõik saavad võimaluse rääkida. Aseta oma kaardid lauale, et ette valmistada igaks teemaks argumentid.

± 30 MIN.

3. Grupi ühine vastus

Kajasta teemasid, mida grupp arutas ja tuvasta kaardid, mis viisid argumentideni. Kas suudate jõuda grupiga üksmeelele poliitilise positsiooni suhtes, mis peegeldaks Teie grupi arvamust? Soovi korral võite sõnastada uue poliitilise positsiooni.
± 20 MIN.

. . . pluss üks

4. Tegevus

Mine lehele www.playdecide.eu ja:

- Lisa oma grupi arutelu tulemused Decide i andmebaasi;
- Vaata, mida teised inimesed Euroopas selle küsimuse kohta arvavad;
- Loe teema kohta rohkem;
- Lae alla uus mängu komplekt, mida koos sõprade või kolleegidega mängida; Vaata, mismuutus, peale seda, kui mängisid Decide mängu